

ĐẨY MẠNH TÁI CƠ CẤU DOANH NGHIỆP NGÀNH RƯỢU – BIA - NƯỚC GIẢI KHÁT TRONG BỐI CẢNH HỘI NHẬP TPP

ThS. NGUYỄN THÀNH NAM

Việc Việt Nam gia nhập Hiệp định đối tác kinh tế xuyên Thái Bình Dương (TPP) đang đặt ngành Rượu - bia - nước giải khát trước cuộc cạnh tranh cực kỳ khốc liệt, đặc biệt là từ các thương hiệu nước ngoài như Heniken, Carlsberg, Sapporo... Mục tiêu phát triển bền vững của ngành Rượu - bia - nước giải khát lúc này và lâu dài là chủ động, tích cực đổi mới quản lý sản xuất kinh doanh, quyết liệt đẩy mạnh tái cơ cấu doanh nghiệp nhà nước một cách nghiêm túc.

• Từ khóa: Doanh nghiệp, ngành Rượu - bia - nước giải khát, hội nhập, TPP, tái cơ cấu.

Tác động từ TPP đến ngành Rượu - bia - nước giải khát

Theo Hiệp hội Rượu – bia - nước giải khát Việt Nam (VBA), trong giai đoạn 2010-2015, ngành Rượu - bia - nước giải khát của nước ta tiếp tục có sự phát triển. Đến năm 2015, ước tính sản lượng bia đạt 3,4 tỷ lít, tăng 40,72% so với năm 2010 (2,416 tỷ lít); sản lượng rượu sản xuất công nghiệp đạt 70 triệu lít và sản lượng nước giải khát đạt 4,8 tỷ lít. Qua đó, Ngành đã đóng góp cho ngân sách 30.000 tỷ đồng, chiếm khoảng 3% tổng thu ngân sách nhà nước (NSNN), tạo việc làm cho hàng vạn lao động, đáp ứng được nhu cầu tiêu dùng trong nước, có sức cạnh tranh cao trong hội nhập, chất lượng sản phẩm đảm bảo. Sự phát triển của ngành Rượu - bia - nước giải khát đã tác động tích cực, góp phần thúc đẩy các ngành khác cùng phát triển như: Nông nghiệp, giao thông vận tải, cơ khí, hóa sinh, sản xuất bao bì...

Việc Việt Nam gia nhập TPP đang đặt ngành Rượu - bia - nước giải khát trong nước trước cuộc cạnh tranh cực kỳ khốc liệt, đặc biệt từ các thương hiệu nước ngoài. Hàng loạt Hiệp định song phương và đa phương đã và sắp ký kết dẫn đến sự cạnh tranh trong lĩnh vực bia nói riêng. Trong đó, việc giảm thuế nhập khẩu từ 45% đối với bia, 30% đối với nước giải khát có gas xuống 0%, khi Việt Nam gia nhập TPP đang đặt ngành Rượu - bia - nước giải khát trong nước trước cuộc cạnh tranh cực kỳ khốc liệt. Hiện nay, ngoài những đối thủ ngoại đã có mặt và am hiểu thị trường như Heineken hay Carlsberg... thị trường nội đang chứng kiến sự nổi lên mạnh mẽ của Sapporo (Nhật

Bản), AB-Inbev (Mỹ) và mới nhất là Shingha (Thái Lan) thông qua nắm giữ 25% cổ phần tại Masan Consumer Holdings - đầu tư nhà máy bia Masan Brewery HG tại Hậu Giang, công suất 100 triệu lít/năm. Thống kê mới nhất từ VBA cho thấy, đến nay cả nước có khoảng 129 cơ sở sản xuất bia; trong 63 tỉnh thành phố trên cả nước hiện nay chỉ có 20 địa phương là không có cơ sở sản xuất bia. Tuy nhiên, các doanh nghiệp (DN) bia trong nước phần lớn là DN quy mô nhỏ, thương hiệu địa phương tăng trưởng thấp. Sản lượng sản xuất của các cơ sở sản xuất tập trung ở các tỉnh, thành phố lớn như: TP. Hồ Chí Minh: 34,69%; Hà Nội 12,64%; Thừa Thiên - Huế 6,8%; Bình Dương 7,58%; Nghệ An 5,57%..

DN ngành Rượu - bia - nước giải khát thực hiện tái cơ cấu như thế nào?

Một trong những nhiệm vụ và giải pháp lớn của Chính phủ để thực hiện kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội trong giai đoạn 2016-2020 là ưu tiên nguồn lực tiếp tục đẩy mạnh thực hiện ba đột phá chiến lược và tái cơ cấu nền kinh tế, đổi mới mô hình tăng trưởng theo hướng nâng cao hiệu quả và khả năng cạnh tranh. Trong tái cơ cấu nền kinh tế, tiếp tục tập trung vào 3 lĩnh vực trọng tâm là tái cơ cấu đầu tư; tái cơ cấu DN nhà nước (DNNN), trọng tâm là các tập đoàn và tổng công ty; tái cơ cấu hệ thống tài chính tiền tệ, trọng tâm là hệ thống ngân hàng thương mại và các định chế tài chính. Chính phủ đã nhiều lần nhấn mạnh ý nghĩa hết sức quan trọng trong việc đưa ra các giải pháp để tiếp tục sắp xếp, đổi mới, phát triển và nâng cao hiệu quả DNNN, nhằm đảm bảo cho các DN này thực hiện hiệu quả vai trò chủ đạo trong thúc đẩy sự phát triển kinh

tế - xã hội, đảm bảo tính ổn định kinh tế vĩ mô, các vấn đề liên quan đến an sinh xã hội, an ninh chính trị; an ninh năng lượng, lương thực... của đất nước; tái cơ cấu cũng để DNNN hoạt động ngày càng có hiệu quả hơn với nguồn lực được giao.

Như vậy, đối với DN, trước hết là các tập đoàn, tổng công ty, vấn đề đổi mới quản lý sản xuất kinh doanh là nhiệm vụ trọng tâm, được đặt lên hàng đầu. Đó là DNNN phải được sắp xếp, hệ thống lại, đánh giá xem thực trạng ra sao, những ngành, lĩnh vực nào Nhà nước phải nắm, hoặc nắm chi phối; những ngành, lĩnh vực nào Nhà nước để cho các thành phần kinh tế khác tham gia.

Đối với các DN ngành Rượu - bia - nước giải khát là ngành sản xuất mà Nhà nước từng bước không nắm giữ cổ phần chi phối, nên trong quá trình thực hiện chủ trương tái cơ cấu các DN cần tập trung đẩy mạnh các công tác cụ thể như sau:

Một là, tiếp tục rà soát, đánh giá lại cơ cấu ngành nghề, cơ cấu sản phẩm xem ngành nghề nào chiếm tỷ trọng chi phối, ngành nghề nào có tiềm năng phát triển, ngành nghề nào tuy đã đăng ký trong Giấy chứng nhận đăng ký kinh doanh nhưng không hoạt động... Tương tự, sản phẩm nào sản xuất tiêu thụ tốt; sản phẩm nào không có khả năng cạnh tranh, nhu cầu không lớn, kinh doanh không hiệu quả... để có giải pháp thu gọn hoặc phát triển và tập trung nguồn lực cho những ngành nghề, sản phẩm có lợi thế, có khả năng cạnh tranh, để hoạt động của DN ngày càng hiệu quả hơn.

Hai là, trên cơ sở rà soát, đánh giá, sắp xếp lại ngành nghề, sản phẩm kinh doanh, xây dựng lộ trình đầu tư để DN có đủ điều kiện thực hiện một cách vững chắc, hiệu quả. Đó là quá trình đầu tư cho việc nâng cao năng lực sản xuất, phát triển thị trường, năng lực quản lý, trình độ khoa học công nghệ, trình độ tay nghề của người lao động... Việc đầu tư cần hướng tới những dự án có quy mô kinh tế, sản phẩm có khả năng cạnh tranh không chỉ trong nước mà cả trên thị trường xuất khẩu, trong đó có việc hợp nhất DN quy mô vừa và nhỏ thành DN có quy mô lớn hơn.

Ba là, các tổng công ty hoạt động theo mô hình công ty mẹ - công ty con cần rà soát lại cơ cấu các đơn vị thành viên, đánh giá tính liên kết, hỗ trợ giữa các đơn vị thành viên với nhau, giữa công ty mẹ với các công ty con, để tìm ra những điểm mạnh, điểm yếu, từ đó hoàn thiện mô hình hoạt động một cách hiệu quả hơn. Đồng thời, tiếp tục thực hiện việc cổ phần hóa DNNN để rút dần vốn nhà nước về đầu tư cho những mục tiêu chiến lược hơn. Các tổng công ty lớn như Sabeco, Habeco... trong quá trình

tái cơ cấu cần quan tâm mạnh hơn tới lĩnh vực lưu thông phân phối sản phẩm, thiết lập các kho trung chuyển hàng hóa, để bảo đảm cung ứng sản phẩm ra thị trường được liên tục, ổn định, tiết kiệm chi phí, đồng thời có điều kiện kiểm tra, giám sát được chất lượng, giá cả hàng hóa của DN.

Bốn là, trong lĩnh vực đầu tư, cần rà soát lại các nguồn vốn, các khoản vay, các dự án đang và sẽ đầu tư trong giai đoạn tới để có kế hoạch, giải pháp sắp xếp lại theo thứ tự ưu tiên cho những dự án, nhiệm vụ cấp bách, quan trọng; kế hoạch huy động vốn từ các nguồn khác để các dự án được đầu tư nhanh, đưa vào khai thác kịp thời, hiệu quả. Trong lĩnh vực sản xuất rượu cần chú trọng hợp tác với các hãng rượu lớn trên thế giới để đầu tư công nghệ sản xuất những thương hiệu sản phẩm nổi tiếng; việc hợp tác với các hãng sản xuất bia lớn trên thế giới cần hướng tới mục tiêu mở rộng thị trường xuất khẩu.

Năm là, trong lĩnh vực khoa học công nghệ cần đánh giá lại tính tiên tiến của công nghệ mà DN đang sử dụng, khâu yếu nhất, lạc hậu nhất để có giải pháp đầu tư nâng cấp trước mắt; xác định được nhu cầu ứng dụng công nghệ mới trong tương lai để có kế hoạch triển khai, để sản phẩm sản xuất ra có khả năng cạnh tranh trên thị trường.

Sáu là, trong lĩnh vực tài chính, cần rà soát lại các nguồn vốn, các quỹ, các khoản gửi, các khoản nợ phải thu, phải trả... để có kế hoạch, giải pháp xử lý kịp thời, bảo đảm cho DN có tình hình tài chính lành mạnh, minh bạch, sử dụng tiền vốn có hiệu quả, duy trì và phát triển được vốn Nhà nước giao.

Bảy là, trong lĩnh vực tổ chức, lao động, cần nghiên cứu sắp xếp lại tổ chức và đội ngũ quản lý DN sao cho vừa đáp ứng nhu cầu phát triển và hội nhập, vừa tinh gọn, hiệu quả. Chú trọng tới đội ngũ làm công tác marketing, nghiên cứu phát triển sản phẩm mới. Tổ chức đánh giá lại lực lượng lao động trong tất cả các khâu, các bộ phận, phòng ban, phân xưởng... để nắm chắc số lượng, chất lượng, ngành nghề chuyên môn, nghiệp vụ, trình độ tay nghề... để có kế hoạch bố trí, đào tạo mới, đào tạo lại, nâng cao chất lượng người lao động, phù hợp với yêu cầu của sản xuất kinh doanh, bảo đảm cho người lao động luôn có việc làm và thu nhập ngày một nâng cao.

Tài liệu tham khảo:

1. <http://enternews.vn/nang-cao-suc-canh-tranh-hoi-nhap-nganh-bia.html>;
2. Một số website: Hiệp hội Rượu - bia - nước giải khát Việt Nam; Viện Nghiên cứu Chiến lược, chính sách công nghiệp; Tạp chí Công thương...